

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Ὑπὸ τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας

Ὁμόφωνη εἶναι ἡ διαπίστωση, πὼς ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἡ γενικώτερη πρόοδος καὶ ἀνάπτυξη τῆς κάθε χώρας βρῖσκεται σὲ στενὴ συνάρτηση μὲ τὴν πρόοδο καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Παιδείας γενικὰ καὶ τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας εἰδικώτερα. Δίχως τὴ δευτέρη πρόοδο, ἡ πρώτη θὰ ᾖ πάντα λειψὴ καὶ καθυστερημένη.

Ἀρμόδιοι κ' ἀναρμόδιοι, εἰδικοί καὶ ὄχι, ἄτομα καὶ ὀργανώσεις καὶ διεθνεῖς ὀργανισμοί, κάθε μέρα, κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή, θὰ βροῦν καὶ μιὰ ἐντυπωσιακὴ φράση γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουν τὸ καινούργιο δόγμα. Τὰ σχολεῖα καὶ τὰ Κολλέγια, γράφει μιὰ ἀπὸ τίς μεγάλες οἰκονομικὰς φυσιογνωμίας τῆς Ἀμερικῆς σ' ἓνα πρόσφατο ἄρθρο της, ἐφοδιάζουν τὴν Ἀμερικανικὴν βιομηχανία μὲ τεχνικὰ καὶ διοικητικὰ στελέχη, καταρτίζουν τοὺς ἡγέτες τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς μορφωμένους πολίτες καὶ καθορίζουν τὴν στάθμη μορφώσεως καὶ γενικὰ τῆς διαμορφώσεως τῆς κοινωνίας μας. Ἄλλὰ καὶ οἱ δικοὶ μας πολιτικοί, στοὺς προεκλογικούς τοὺς λόγους, θεώρησαν ὑποχρέωσίν τοὺς ὄχι μόνον νὰ ὑπογραμμίσουν τὴν ἀνάγκη τῆς ἐνισχύσεως τῆς Παιδείας, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποσχεθοῦν ὁ καθένας περισσότερο ἀπὸ τὸν ἄλλο γιὰ τὴν προαγωγή της. Φυσικὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀρηθῆ κανεὶς πὼς ὅλοι τοὺς ἔχουν δίκην, ἀφοῦ σὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα καταρτίζονται, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω στελέχη, πὺ ἀναφέρει ὁ Ἀμερικανὸς οἰκονομικὸς ἡγέτης, καὶ τὰ στελέχη τόσο τῆς Μέσης γενικῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἐπαγγελματικῆς, ὅσο καὶ τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, ὅπου μορφώνονται οἱ λειτουργοὶ τῆς Δημοτικῆς ἐκπαίδευσως. Καὶ θὰ πρέπει νὰ χαίρεται γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ πῆρε ξέχωρη θέση στὴ σκέψη τοῦ καθενός.

Ὅμως, ἡ ἔμπρακτε ἐκδήλωση τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν διακηρύξεων αὐτῶν δὲν εἶναι ἀκόμα ἡ ἴδια. Κι' ὅπου ὑπάρχει, βραδυπορεῖ ἐπικίνδυνα. Οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοί, οἱ περισσότεροι τοιλάχιστον, βρῖσκονται ἀκόμα στὸ στάδιο τῶν διαπιστώσεων καὶ τῶν « συστάσεων » ἢ στὸ στάδιο τῆς μελέτης, τῶν σχεδίων καὶ τῶν προγραμμάτων. Στὴν ἐξέυρεση καὶ στὴ διάθεση τῶν πιστώσεων πὺ χρειάζονται καὶ χωρὶς ἄφθονα οἰκονομικὰ μέσα δὲν εἶναι νοητὴ οὐδὲ ἡ παραμικρὴ ἀλλαγὴ στὴν Ἀνωτάτη Παιδεία, λίγοι μόνον προχώρησαν. Κι' αὐτοί—εἴτε ὀργανισμοί, εἴτε σωματεῖα, εἴτε ἄτομα—σὲ μικρὸ ἂν ὄχι σ' ἀσήμαντο ποσοστὸ.

Ἐξαιρεση μοναδική, θὰ ἔλεγε κανεὶς, ἀποτελεῖ ἡ Ἀμερικὴ καὶ ὁ Ἀμερικανικὸς λαός. Στὴ μεγάλη αὐτὴ συμπολιτεία τόσο ἡ ὁμοσπονδιακὴ κυβέρνησις καὶ οἱ τοπικὲς (πολιτικὰς) κυβερνήσεις ὅσο κ' ὁ λαός, ἔκαμαν πίστη τοὺς βαθιὰ τὸ νέο δόγμα. Ἰδιαίτερα ὅμως οἱ ἰδιωτικὲς οἰκονομικὲς ἐπιχειρήσεις, πὺ θεωροῦν τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ δόγματος αὐτοῦ καὶ δική τοὺς ὑποχρέωση κ' ὄχι μόνον τοῦ

Κράτους. Πιστεύοντας πώς «τὸ Κολλέγιο εἶναι καλύτερος φίλος τῆς Ἀμερικῆς» καὶ πὼς «οἱ προσπάθειές μας γιὰ τὴν Ἀνωτάτη Παιδεία πρέπει νὰ εἶναι ἴδιες μὲ κείνες γιὰ τὸ στρατό... ὄχι μὲ τὸ τί εἶναι εὐκόλο καὶ δυνατό νὰ γίνῃ ἀλλὰ μὲ τὸ τί εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὥστε τὸ ἔθνος νὰ ἐπιζήσῃ καὶ νὰ εὐτυχήσῃ...», ἄρχισαν—δίχως νὰ παύσουν νὰ πιέζουν τὶς πολιτεῖες (States) καὶ τὴν ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση γιὰ νὰ κάνουν ὅσο μποροῦν πληρέστερα τὸ καθήκον τους πρὸς τὴν Παιδεία—νὰ προσφέρουν κι' οἱ ἴδιοι : ὅσο γίνεται περισσότερα, γιὰτι «μόνο ἂν ὁ καθένας δώσῃ ἀτομικά... θ' ἀποκτήσουν τὸ εἶδος τῆς Παιδείας ποὺ θέλουν...».

Βέβαια ἡ ἰδιωτικὴ συμμετοχὴ ἢ «ἡ ἐκπαιδευτικὴ φιλανθρωπία», ὅπως τὴν λένε, γιὰ τὴν Ἀνωτάτη Παιδεία, δὲν εἶναι κάτι καινούργιο στὴ χώρα αὐτή. Τὰ πρῶτα καὶ πιὸ φημισμένα σήμερα Πανεπιστήμια, ὅπως τὸ Χάρβαρντ, τὸ Κολούμπια, τὸ Στάνφορντ κ.ἄ. εἶναι, ὅπως καὶ τὸ δικό μας Πανεπιστήμιο καὶ τὸ Πολυτεχνεῖο, ἔργα ἰδιωτικῆς εἰσφορᾶς. Ἀλλὰ καὶ τὰ 1.300 περίπου, ἀπὸ τὰ 2.000 Πανεπιστήμια καὶ Κολλέγια τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ἰδιωτικά. (Λέγοντας ἰδιωτικά δὲν πρέπει νὰ ἐννοοῦμε πὼς ἀνήκουν σὲ ἄτομα ἢ σὲ ἰδιωτικούς ὀργανισμούς. Τὰ Πανεπιστήμια αὐτὰ εἶναι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοπικὴ ἢ ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση, μὲ δική τους διοίκηση καὶ διαχείριση, ἀλλ' ὄχι κι' ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ λαό, ποὺ ἀπὸ τὶς δωρεές του ἀποζοῦν καὶ στὸ συμφέρον του ἀποβλέπουν. Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ Διοικητικὰ τους Συμβούλια ἀποτελοῦνται, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀπὸ πολίτες τῆς περιοχῆς ὅπου λειτουργοῦν—γιατροὺς, δικηγόρους, ἐπιχειρηματίες—ποὺ ἐκλέγονται ἀπὸ τοὺς ἴδιους).

Ὅμως, ἡ ἰδιωτικὴ αὐτὴ εἰσφορά, ἔγινε πάγια, ἢ δευτέρη, θὰ λέγαμε πηγὴ ἐσόδων τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀνωτάτης Παιδείας. Στὰ 5,6 δις. δολλάρια ποὺ φθάνουν οἱ δαπάνες ὅλων τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων (2.000 μὲ 3.900.000 φοιτητὲς καὶ 300.000 δισεκ. προσωπικό), τὰ 900.000.000 προέρχονται ἀπὸ ἰδιωτικὲς πηγές. (Οἱ πηγές αὐτὲς εἶναι : α) Οἱ Σύνδεσμοι πτυχιούχων τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν, β) διάφορα ἰδρύματα, ὅπως τὸ Φόρντ, Ροκφέλλερ, Κάρνεγαν κ.ἄ., γ) οἱ Ἑνώσεις πτυχιούχων τῶν Πανεπιστημίων, δ) οἱ ἐκκλησίες, ε) ἐργατικὲς ἐνώσεις καὶ ἐπιμελητήρια, στ) ἄτομα καὶ ζ) ἐμπορικὲς καὶ βιομηχανικὲς ἐπιχειρήσεις, ποὺ ἀπὸ τὰ 900 ἑκατ. τὸ 1962 προσέφεραν τὰ 200 ἑκατ. δολλάρια).

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δείχνει ὀλοφάνερα τὸ πόσο οἱ Ἀμερικανοὶ ἔχουν συνειδητοποιήσει τὸ ὅτι «...τὸ καλύτερο μέτρο τῆς ἰσχύος ἐνὸς ἔθνους εἶναι ἡ ποιότητα τῶν πηγῶν μορφώσεώς του» καὶ σ' αὐτὸ ἢ Ἀνωτάτη Παιδεία παίζει ἀποφασιστικὸ ρόλο, εἶναι ἡ ἀπόφασί τους ν' αὐξάνουν τὴ συμμετοχὴ τους αὐτὴ στὶς δαπάνες τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας ὄχι χρόνον τὸ χρόνο μὰ ὅσο θ' αὐξάνουν κι' οἱ ἀνάγκες της.

Ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἀνήκει στοὺς βιομηχάνους, στοὺς ἐμπόρους καὶ γενικώτερα στοὺς οἰκονομικοὺς παράγοντες καὶ μόνο ποὺ ἔκαμαν συνειδησὴ της, καθὼς γράφει ὁ Frank Abrams, Πρόεδρος, πρὶν λίγο καιρό, τῆς Στάνταρντ Ὀϊλ Κόμπανυ «στὸ τέλος τὸ πιὸ ὑψηλὰ μορφωμένο ἔθνος θὰ κατακτῆσῃ τὴν ἡγεσία τοῦ κόσμου».

Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ τὸν προγραμματισμὸ ποὺ ἔκαναν οἱ ἀρμόδιοι καὶ σύμφωνα μὲ τὸν ὅποιο τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς Ἀμερικῆς πρέπει

νά αναδιοργανωθούν και ν' αυξηθούν, ώστε τὸ 1970 νά μποροῦν νά δεχθοῦν 7.000.000 φοιτητὲς (ἀπὸ 3.900.000 πού ἦσαν τὸ 1961 - 1962), καθώρισαν ὅτι τὸ ὕψος τῆς ἰδιωτικῆς εἰσφορᾶς (στὰ 9 δισ. δολλάρια πού θὰ κοστίζει τὸ νέο αὐτὸ πρόγραμμα τὸ 1970), πρέπει νά φθάσῃ τὰ 2 δισ. δολλάρια. Τὸ ποσὸν αὐτό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὰ 500 ἑκατομμύρια θὰ δοθοῦν ἀπὸ τὶς οἰκονομικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ τὴ βιομηχανία, ἀποτελεῖ τὸ 23 % τοῦ ποσοῦ τῶν 9 δισ. δολλαρίων καὶ περιλαμβάνει τὸ 1/2 τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς τῶν Πολιτειῶν καὶ τῶν Δήμων (πού εἶναι 47,3 γιὰ τὰ πολιτειακὰ καὶ 1,6 γιὰ τὰ περισσότερα ἰδιωτικὰ) καὶ τὰ 2/3 τοῦ ποσοῦ πού δίνει ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνησις (πού εἶναι 16,5 γιὰ τὰ Πολιτειακὰ Ἄνωτάτα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα καὶ 19,5 γιὰ τὰ ἰδιωτικὰ). Καὶ τὸ ποσὸν αὐτὸ ὅλο καὶ θὰ ἀυξάνεται, γιατί οἱ προβλέψεις τῶν Ἀμερικανῶν εἶναι πὼς ὕστερα ἀπὸ τὸ 1970 οἱ δαπάνες τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας θὰ φθάσουν τὰ 14 δισ. δολλάρια «γιατί, ἡ Ἀνωτάτη (Κολλεγιακὴ) μόρφωση κοστίζει σήμερα περισσότερο ἀπὸ ὅσο κόστιζε χθὲς καὶ μὲ τὶς ἀυξανόμενες ἀπαιτήσεις τοῦ Ἀμερικανοῦ φοιτητῆ, θὰ κοστίζει αὐριο ἀκόμα περισσότερο».

Ἰδιωτικὸν συμβούλιον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν

Γιὰ νά διασφαλισθῇ ἡ ἐκτέλεση τῆς ἀποφάσεώς τους αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νά διερευνηθῇ ὁ κύκλος αὐτὸς τῆς ἰδιωτικῆς εἰσφορᾶς, ἰδρύθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη, ἀπὸ μία ομάδα ἐπιχειρηματιῶν, τὸ 1953, ἕνας σπουδαῖος ἰδιωτικὸς ὀργανισμὸς τὸ «Συμβούλιον Οἰκονομικῆς Βοηθείας τῆς Ἐκπαίδευσεως» (Council for Financial Aid to Education Inc). Ὁ ὀργανισμὸς αὐτός, πού διοικεῖται πάλι ἀπὸ ἐπιχειρηματίες καὶ προέδρους πανεπιστημίων, ἀποβλέπει στὸ νά ἐνθαρρύνῃ τὴν ἐπιχειρηματικὴν καὶ συνεχῆ καὶ ὅσο τὸ δυνατόν μεγαλύτερη ἰδιωτικὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας μὲ δημοσιεύματα, παροχὴ ὑπηρεσιῶν καὶ σχετικῶν συμβουλῶν, ὀργάνωση περιφερειακῶν συγκεντρώσεων καὶ διαλέξεων.

Τὸ πιὸ σημαντικὸ ὅμως, πού δείχνει ἀναμφισβήτητα τὴν ἀπόφασίν τους γιὰ νά συμβάλλουν συνεχῶς στὴν ὅσο γίνεται καλύτερη ἀνάπτυξη καὶ προαγωγή τῆς παιδείας εἶναι τὸ ὅτι μία ομάδα ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους βιομηχάνους ὑπόγραψαν τώρα τελευταία (25 τοῦ Γενάρη 1961 καὶ 8 τοῦ Μάη 1962) μία διακήρυξη μὲ τὴν ὁποία καλοῦν καὶ τοὺς ἄλλους συναδέλφους τους νά τοὺς μιμηθοῦν γιὰ τὸ μεγάλο σκοπὸ. «Ἡ θέση μας», γράφουν στὴν διακήρυξη αὐτή, «ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἐθνη εἶναι σήμερα κάπως ἀμφισβητούμενη καὶ ἡ ἀναμέτρησις θὰ γίνῃ περισσότερο μὲ τὸ εἶδος τῆς ὑπεροχῆς τῆς Παιδείας καὶ τῆς τεχνολογίας παρὰ μὲ τὴν δοκιμὴν τῶν ὄπλων. Οἱ δρόμοι πού ἔχουμε νά διαλέξουμε εἶναι ἢ νά μὴ ἐνεργήσουμε ὅπως πρέπει καὶ ν' ἀφήσουμε ἄλλες χώρες, ὅπως ἡ Ρωσία, νά μᾶς ξεπεράσῃ, ἢ ν' ἀφήσουμε τὴν ὁμοσπονδιακὴν κυβέρνησιν μόνον νά διαλέξῃ, νά μορφώσῃ καὶ νά κατευθύνῃ τὸ πνευματικὸ δυναμικὸ πού θὰ δυναμώσῃ τὴν ἀνταγωνιστικὴν μας θέσιν ἢ νά διαθέσομε τὰ ἀναγκαῖα χρήματα γιὰ νά μορφωθῇ τὸ πνευματικὸ ἐκεῖνο δυναμικὸ, πού θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν μας καὶ τὴν καλύτερην ἀδιάκοπα τὴ ζωὴν μας».

» Εμείς, συνεχίζουν οι Ἀμερικανοὶ βιομηχανοὶ καὶ επιχειρηματίες, πιστεύουμε πὼς ἡ Ἀμερική πρέπει νὰ διαλέξῃ ἓνα μόνο δρόμο.

» Ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ ἐνίσχυση πρέπει νὰ δοθῇ, σ' ὅσο γίνεται μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπὸ τὰ άτομα, τὰ ἐπιμελητήρια, τὶς ἐνώσεις τῶν ἐπιχειρήσεων κι' ἀπὸ ἄλλες ἰδιωτικὲς πηγές. Τὸ τίμημα τῆς ἐπιτυχίας θὰ ἴσως μεγάλον ἀλλὰ καὶ τὸ τίμημα τῆς ἀποτυχίας θὰ ἴσως μεγαλύτερον κι' ἴσως συντελέσῃ στὴν ἀποξένωση τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τοῦ μέλλοντος. Ἐάν θέλουμε νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὴ τὴν πρόσκληση πρέπει: 1) Νὰ διαθέσουμε τὰ ἀναγκαῖα μέσα γιὰ νὰ ἀποκτήσουμε ὅλες τὶς νέες γνώσεις πού ἴσως θὰ θεμέλιο τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεώς μας. 2) Νὰ δημιουργήσουμε ἐπιστημονικὸ καὶ τεχνικὸ δυναμικὸ, πὺν νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡγετική μας θέση στὸν κόσμον σ' αὐτὴ τὴν περίοδο τοῦ αὐξανομένου ἐξωτερικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. 3) Νὰ ἀποκτήσουμε ὅσο γίνεται ἀριώτερα μορφωμένον ἐπιστημονικὸ καὶ τεχνικὸ δυναμικὸ, πὺν θὰ πληρώσῃ τὶς ταχύτατα αὐξανόμενες ἀνάγκες μας σ' ὅλους τοὺς οἰκονομικοὺς ὀργανισμούς.

» Ἡ εὐθύνη γιὰ νὰ διατηρήσῃ ἡ χώρα μας τὴν ὑπεροχὴ τῆς στὴν Παιδεία, πέφτει στὰ Κολλέγια καὶ στὰ Πανεπιστήμια. Τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν ἄμεση ἀνάγκη ἀπὸ οἰκονομικὴ βοήθεια. Κατὰ συνέπεια εἶναι καθήκον ὅλου τοῦ ἔθνους νὰ βοηθήσῃ. Πιστεύουμε ὅτι οἱ οἰκονομικὲς ἐπιχειρήσεις πρέπει νὰ ἀρχίσουν νὰ πληρώνουν ὅσο γίνεται μεγαλύτερον μέρος τῆς ὅλης δαπάνης. Μέχρι σήμερον οἱ ἀμερικανικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ ἡ βιομηχανία πῆραν πάρα πολλὰ ἀπὸ τὴν Ἀνωτάτη Παιδεία ἀπ' ὅσα τῆς ἔχουν δώσει. Εἶναι καιρὸς τώρα νὰ φέρομε ἴσος ὅσον στὸ λογαριασμὸ αὐξάνοντας τὶς ἐπενδύσεις μας γι' αὐτήν. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ἐμεῖς πὺν ὑπογράφουμε τὴ διακήρυξη τούτη, κάνουμε τὴν ἀκόλουθη εἰσήγηση πὺν ἔχει ἐγκριθῆ ἀπὸ τὶς ἐνώσεις μας σὰν ἓνας βασικὸς σκοπὸς μας, σὰν ἓνα πρόγραμμα βοηθείας τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς βιομηχανίας στὴν Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευση.

» Μεγαλύτερες αὐξήσεις τῶν σωματειακῶν εἰσφορῶν, ἀρχίζοντας ἀμέσως καὶ αὐξανόμενες μετὰ τὰ τρία πρῶτα χρόνια τουλάχιστον ὡς τὸ 1% τῶν ἀφορολογητῶν ἐσόδων μας κι' ὕστερα βαθμιαία αὐξηση ὅσο οἱ ἀνάγκες τῆς Ἀνωτάτης Παιδείας θὰ χρειάζονται.

» Ἐχομε πεισθῆ, πὺν τώρα εἶναι καιρὸς γιὰ δράση».

Δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ κανεὶς διαβάζοντας αὐτὸ τὸ κείμενον, πὺν ὁ Ἀμερικανὸς επιχειρηματίας σήμερον, καθὼς κι' ὁλόκληρος ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς δὲν ἀσχολεῖται μόνο με μπίζνες καὶ δολλάρια, ἀλλὰ καὶ με κάτι πολὺ ὑψηλότερον καὶ πιὸ ἰδεολογικότερον.

Ἐνάλογη περίπτωση καὶ στὴ Γαλλία

Κάτι παρόμοιον, ἀλλὰ σὲ μικρὸν, σὲ ἐλάχιστον βαθμὸν, σὲ σύγκριση μετὰ τὸν παρὰνω ἀμερικανικὸν θαῦμα θὰ μποροῦσε ν' ἀναφέρῃ κανεὶς τὸ «Ἰνστιτοῦτον Ἀνωτάτων Ἐπιστημονικῶν Μελετῶν» πὺν ἰδρύθηκε στὸ Παρίσι ἀπὸ Γάλλους βιομηχάνους σὲ συνεργασία μετὰ τὶς ἰταλικὲς εἰταιρίες Fiat καὶ Montecatini καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν κοινότητα ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ τὴν IBM, καθὼς καὶ τὴ Γερμανικὴ «Ἐνωση Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν», πὺν ἰδρύθηκε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1954 ἀπὸ

Γερμανούς βιομηχάνους για την προαγωγή της έρευνας στη βιομηχανία κι' ιδιαίτερα η Γερμανική «Εταιρεία Προϊκοδοτήσεως της Γερμανικής επιστήμης», που ιδρύθη τὸ 1949 κι' ἔχει για μέλη της 3.300 ιδιωτικούς ὀργανισμούς, ἐπιχειρήσεις καὶ άτομα. Ὅμως κι' οἱ τρεῖς αὐτὲς περιπτώσεις, ἐκτὸς πού εἶναι μικρές, ἐνδιαφέρονται για τὴν ἔρευνα μόνο καὶ μάλιστα σὲ εἰδικούς ἐπιστημονικούς κλάδους. Δὲν ἀποτελοῦν, κοντολογίς, πηγὴ, καὶ μάλιστα μόνιμη, ἐνισχύσεως τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ περίπτωση τῆς Ἑλλάδος

Ἀλλὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα ἔγινε κάποια προσπάθεια σχετικὰ μὲ τὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, πού ἴδρυσε ὁ ἀείμνηστος Χαρίλαος τὸ 1949, γιὰ νὰ καταρτίζονται στελέχη τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας. Μὲ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Α.Ν. 800)1948 προβλέπεται ἡ διάθεση ἀπὸ τὰ ἔμπορικά καὶ βιοτεχνικά ἐπιμελητήρια καὶ τοὺς ἄλλους ὀργανισμούς πού ὑπάγονται στὸ πρῶτο ὑπουργεῖο Ἑθνικῆς Οἰκονομίας πιστώσεων κάθε χρόνο «ἴσων μὲ τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν δαπανῶν διὰ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ Διοικητικοῦ καὶ Διδακτικοῦ προσωπικοῦ». Ὅμως, παρὰ τὸν νόμο αὐτό, καὶ τὰ ἐπανελημμένα ἔγγραφα τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, ἡ εἰσφορὰ τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν ἔφθασε τὶς 200.000 τὸ 1960 - 1961, τὶς 170.000 τὸ 1961 - 1962 καὶ τὶς 60.000 τὸ 1962 - 1963. Ὡστόσο καὶ οἱ Ἕλληνες βιομήχανοι, οἱ ἔμποροι, τὰ ἐπιμελητήρια καὶ γενικὰ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, παραδέχθησαν καὶ υἱοθέτησαν τὸ νέο δόγμα, σημείωσαν τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς Παιδείας καὶ ἔσπευσαν νὰ κάλυψαν τὸ Κράτος—πολὺ σωστὰ βέβαια μὴ καὶ ἡ ὑπόθεση τῆς Παιδείας εἶναι κατὰ πρῶτο ὑπόθεση τοῦ Κράτους—νὰ ἐκτελέσει τὶς ὑποχρεώσεις του.

Ἀλλ' ἂν ὑποθέσουμε πὼς τὸ Κράτος, ἀποφασίσῃ νὰ κάμῃ ὅ,τι πρέπει νὰ κάμῃ, θὰ ἴσῃ δυνατὸ νὰ τὸ κάμῃ σ' ὅλην τὴν ἔκτασιν; Ἡ Παιδεία, ὅπως εἶναι γνωστὸ, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πῶς δυναμικοὺς ὀργανισμούς. Μέρα μὲ τὴν μέρα, ἂν ὄχι ὥρα τὴν ὥρα, ἀλλάζει ἔκτασιν καὶ σχῆμα. Καὶ θὰ συνεχίσῃ ν' ἀλλάζῃ ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, κι' ὅσο οἱ ἄνθρωποι θὰ τρώγονται ἀπὸ τὶς ἴδιες πάντα ἀνησυχίες. Θὰ μπορέσῃ λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος νὰ διαθέσῃ τώρα καὶ θὰ μπορῇ νὰ διαθέτῃ ἀδιάκοπα στὸ μέλλον τὰ ὅσα ἡ γοργὴ καὶ ἀσταμάτητη αὐτὴ ἐξέλιξις τῆς Ἀνωτάτης Ἑλληνικῆς Παιδείας θὰ χρειάζεται; Θὰ μπορέσῃ νὰ τὰ διαθέτῃ μὲ τὸν ἴδιον ρυθμὸ τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἀναπτύξεώς της; Θὰ μπορέσῃ νὰ δημιουργήσῃ ὅλες ἐκεῖνες τὶς συνθήκας πού χρειάζονται ὥστε οἱ 30.000 φοιτητὲς πού εἶναι σήμερον (πενταπλάσιοι ἀπὸ τὸ 1939 - 1940 καὶ τριπλάσιοι ἀπὸ τὸ 1950 - 1951) νὰ ἔχουν τὴν ἄρτια κατάρτιση πού οἱ σύγχρονοι καιροὶ ἀπαιτοῦν; Θὰ μπορέσῃ νὰ ἰδρῦσῃ τὰ δύο πανεπιστήμια πού τόσο ἔχει ἀνάγκη ὁ τόπος; ὄχι μόνο γιὰ ν' αὐξηθῇ καθὼς πρέπει ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ μπορέσῃ γενικώτερα ἡ χώρα νὰ ἀνταποκριθῇ στὶς ἀξανάμενες νέες ὑποχρεώσεις της;

Ἄν ἡ Πολιτεία δὲν τὸ μπόρεσε ἢ ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτό, κεῖνο πού δὲν ἔγινε στὶς βιομηχανικὰς σχολὰς ἢ καλύτερα αὐτὸ πού γίνεται στὴν Ἀμερικὴ μήπως δὲν θὰ μποροῦσε, σὲ μικρότερη φυσικὰ κλίμακα, νὰ γίνῃ καὶ στὴ χώρα μας γιὰ τὴν Ἀνωτάτην Παιδείαν; Θὰ ἦταν μακρὰ ἀπὸ κάθε λογικὴ καὶ κάθε πραγματικὸν.

τητα ένα πρόγραμμα τοῦ ἰδιωτικοῦ παράγοντα γιὰ τὴ βοήθεια τῶν δύο Πανεπιστημίων μας καὶ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν γιὰ ἐξασφάλιση συσσιτίου σὲ περισσότερους φοιτητὲς ἢ γιὰ χορήγηση 2.000 τουλάχιστον ὑποτροφιῶν σὲ φοιτητὲς ἢ γιὰ τὴν ἀνέγερση οἴκου φοιτητοῦ μὲ ὑπνωτήρια κι' ἐστιατόρια ἢ γιὰ τὴν ἴδρυση 2 σχολῶν Φυσικομαθηματικῶν ἢ τέλος γιὰ τὴν ἴδρυση 3 · 4 κατωτέρων κολλεγίων σὰν αὐτὰ ποὺ λειτουργοῦν στὴν Ἀμερικὴ (Junior Colleges) σὲ 3 - 4 ἐπαρχιακὲς ἀκαδημίες μιά κι' αὐτὲς κατὰ τὸ νόημα εἶναι ἰδρύματα Ἀνωτάτης Παιδείας (ὅπου θὰ καταρτίζονται κατώτερα στελέχη τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ θὰ ἦσαν ταυτόχρονα ἰδρύματα τῶν δύο πρώτων ἐτῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν μὲ δικαίωμα τῶν πτυχιούχων νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους ὕστερα ἀπὸ ἐξετάσεις σὲ πανεπιστήμια καὶ ἐξωπανεπιστημιακὲς σχολῆς) ἢ ἰδρύσεως καὶ χρηματοδοτήσεως κέντρου ἐρευνῶν ; Ἐνα ἢ δύο ἢ καὶ περισσότερο ἀπὸ τὰ παραπάνω προγράμματα θὰ ἦταν ἀδύνατο γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ἐμπορικὲς, βιομηχανικὲς, τραπεζικὲς καὶ ναυτιλιακὲς ἐπιχειρήσεις ; Φυσικά, ἀφοῦ τὸ Κράτος ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ του μειώση ἀνάλογα τὶς φορολογικὲς ὑποχρεώσεις τους. Θὰ ἦταν ὑπερβολικὸ νὰ ζητήση κανεὶς νὰ ἀναθεωρήσουν ὅλοι τὶς ἀπόψεις τους, κράτος καὶ ἰδιῶτες καὶ ἰδιαίτερα οἱ οἰκονομικοὶ παράγοντες καὶ νὰ σταθοῦν ὁ ἕνας δίπλα στὸν ἄλλο, ἀφοῦ βέβαια πρῶτα τὸ Κράτος διαθέσει τὸ δυνατόν περισσότερα γιὰ νὰ φτιάξουμε μία καινούργια, ὅπως πρέπει, Παιδεία καὶ νὰ καλυτερέψουμε ἔτσι τὸν τόπο μας ;